

Kratki povjesni prikaz muzikologije.

O. Bernardin Dr. Sokol, franjevac.

Muzikologija je stara znanost i ako ne u današnjem smislu, gdje se glazba proučava kao znanost sa svakog gledišta. Francuzi je nazivlju »Musicologie« a Nijemci »Musikwissenschaft«.

Već su od početka razlikovali praktičnog glazbenika od njegovog znanstvenog kolege, koji se je u pravom smislu zvao glazbenik, dočim je onaj drugi posebno u srednjem vijeku svoj uspjeh imao više pripisati sreći i lijepom glasu. O tom pjeva Gvido iz Arezzo u »Regulae rythmicae«:

Musicorum et cantorum magna est distantia:

Isti dicunt illi sciunt, quae componit musica.

Nam qui facit, quod non sapit, definitur bestia.

Drugim riječima: I slavulj pjeva, da mu se cijela narav sa čovjekom divi, ali ipak nije glazbenik.

Glazba je, veli Boecije, znanost a ne umjetnost; ona se bavi apstraktnim pojmovima o naravi zvuka, prelaza, ljestvica, rodova, o uplivu glazbe na odgoj mladeži i naroda uopće te sličnim pitanjima. Pošto se većina glazbenih izvađača nije tim bavila već samo praktičnom izvedbom, to im nijesu priuštivali imena glazbenika. U ostalom i mi još dan danas razlikujemo: glazbar, glazbenik i muzikolog.

Morao je proći ne samo stari i srednji vijek već i novi skoro sve do našeg doba, dok se je djelokrug glazbene znanosti, muzikologije, riješio svoje stare ukočenosti i kratkovidne djelatnosti, pa se stavio iznad pojedine vrsti glazbe i glazbenika, da bude vrhovni sudija njihovom razvitku i međusobnom odnošaju.

1. Grčka muzikologija.

Prvi je grčki muzikolog glasoviti filozof Pythagoras sa Samosa (6. vj. pr. Kr.). Njegova se glazbena škola zove matematičara, jer je temelj glazbi postavio u matematičnom međusobnom odnošaju ljestvičnih zvukova.

Vjerojatno sam nije ništa napisao a nažalost nemamo tako reći niti išta od njegovih neposrednih učenika. Sačuvali su nam se nekoji mali fragmenti o glazbi njegovog učenika Philoos (oko 540 pr. Kr.).¹

¹ A. Boeckh: Philoos des Pythagoreers Lehre nebst den Bruchstücken. Berlin 1819.

Vjerojatno je prvi glazbeni pisac *L a s o s* iz *H e r m i o n e* (oko 508), za kojega se drži, da je bio *Pindarov* učitelj. Inače nije ni od njega ništa sačuvano.

Isto je tako pitagorejac njegov savremenik *H i p p a s o s* iz *Metapontos*, te *A r c h y t a s*, državnik, vojskovođa, filosof i matematičar; *E u k l e i d e s*, matematičar (»*Sectio canonicæ*«); *N i c o m a c h o s*, *T h e o* iz *S m i r n e* (»*Acustica*«) *D i d y m o s*; *A r a t o s t h e n e s* (275—194), glasoviti astronom, matematičar i bibliotekar velike biblioteke u Aleksandriji; *K t e s i b i u s* (70 pr. Kr.), mehaničar u Aleksandriji, izumitelj hidrauličnih orgulja i *H e r o n*, njegov učenik, usavršitelj istih pomoću pneumatike.

Najpotpunije djelo svih pitagorejaca jest ono glasovitog astronoma, zemljopisca i matematičara *K l a u d i j a P t o l o m e j a* (2. vij. po Kr.) u Aleksandriji. Među ostalim je napisao u tri dijela »*H a r m o n i a*«, koje je najvažnije djelo o grčkoj teoriji. Slijedećega ga je vijeka komentirao *P o r p h y r i u s*.

Veliki filozof *P l a t o n* (427—347) nije bio glazbenik ni muzikolog, ali je u velike cijenio moć glazbe na odgoj mladeži, posebno na njihovu čud i karakter, pa je često uzvisuje u svojim djelima i preporuča u privatnom i javnom životu. (De legibus; De furore poetico; Alcibiades; Gorgias i t. d.).

Uz spekulativne pitagorejske glazbenike pristali su i *N e o P l a t o n c i*.

Takoder *A r i s t o t e l e s* (383—320) u »*Politica*«, »*Problemata*«, te *G a u k o s* iz *R h e g i u m* i *H e r a k l i d e s P o n t i c u s*. Od ove dvojice nije nam se skoro ništa sačuvalo, ali po spisu »*De musica*«, što se pripisuje *P l u t a r h u*, bili su vrijedni glazbeni historičari. Vjerojatno se u njegovu djelu nalazi dosta njihova sačuvano.

Učenik *A r i s t o t e l o v* *A r i s t o x e n o s* iz *T a r e n t a* (rođen oko 354) osnuje novu glazbenu školu harmoničara, na sasvim drugim temeljima od pitagorevskih kanoničara. Pitagorevskim kanoničarima je bilo pravilo spekulativni matematički odnošaj glasova, brojevi, dočim je aristosenijanskim harmoničarima sluh estetski sudija zvukova dotično praktična glazbena znanost. Njegova nam glazbena terminologija nije jasna i djela su samo djelomično sačuvana, ali ipak možemo cijelu njegovu nauku sačiniti po djelima njegovih učenika, od kojih je najglasovitiji bio *K l e o n i d e s* (2. vij. po Kr.) sa djelom: *I s a g o g e h a r m o n i c a*.

R i m l j a n i su većinom bili eklektičari (3—5 vij. po Kr.), kao što su: *B a c c h i u s* (sen... *I s a g o g e a r t i s m u s i c a e*), *A l i p i u s* (*I s a g o g e m u s i c e s*), *G a u d e n t i o s* (*I s a g o g e h a r m o n i c a*), *M a r t i a n u s a C a p e l l a* (*D e n u p t i i s p h i l o l o g i a e*). Najvažniji je rimski eklektičar *A r i s t i d e s Q u i n t i l i a n u s* (1—2 vij. po Kr.), čije je djelo prava enciklopedija: »*D e m u s i c a l i b r i V I I*«. Da nam nijesu sačuvana *A l i p i j e v a* djela, mogli bismo po samom *A. Quintilijanu*

iskonstruirati grčko glazbeno pismo, koje donša u slikama i opisu.²

Glavni je predstavnik pitagorevskih kanoničara u srednjem vijeku Severinus Boetius (475—524), prvi savjetnik Teodrika V., koji ga je radi sumnje urote dao pogubiti. U djelu »De musica« (5 knjiga) prikazuje više ili manje jasno grčku glazbenu teoriju, u glavnom pitagorevskih pristaša. Nije u svemu jasan, jer mu valjda ni sami izvori nijesu bili prve već druge treće ruke. Da je bio sretnije ruke, bio bi toliko glavobolje prištedio sredovječnim muzikolozima grgurskog pjevanja a nama bi mnoge stvari bile puno jasnije. Njegov je auktoritet njima bio tako jak, da su ga svi bez razlike naprosto prepisivali te nam je za mnijenje sredovječnih teoretičara dostatno proučiti Boecija. Oni nijesu ništa jasnijeg rekli nego stvar još više komplicirali.

Drugi su rimski pisci Censorinus (oko 230), Albinus (oko 335), posebno veoma uvaženi donekle aristosenijanac, A. Aurelius Cassiodorus (485—580), na dvoru Teodrika i Atalarika, koji kašnje osnuje samostan u Vivarium. Napiše: *Institutiones musicae*. On je sa Boecijem glavni posrednik između grčke teorije i sredovječnih teoretičara.

Nije krivnja ni na Boeciju, jer su već prvi poslijepitagorevci pomutili jasan pojam Pitagorinih načina (modus) i transpozicije (tonus). Još je veću zbrku proizvela nova Aristosenova škola i kašnjih njegovih učenika, koja se nije zadovoljila diatoničnom ljestvicom i njezinim načinima već su uveli hromatičnu ljestvicu tako, da svaka stupka može postati temeljni glas novom načinu (modus), kako su oni zvali, a u istinu se je moglo smatrati kao transpozicija (tonus) jednog te istog načina.

Ovu grčku teoriju sa posebnim Boecijevim mišljenjem o načinima primijeniše Boecijevi nasljednici crkvenom koralnom pjevanju, na što oni nijesu imali prava niti stvarnog razloga. I ako među grčkom teorijom i koralnim pjevanjem ima neke vanjske sličnosti i unutrašnje srodnosti, oni se u mnogočem razlikuju, pa ih apsolutno nije moguće mjeriti sa istim mjerilom. Da je Boecije ostao pri čistoj Pitagorinoj nauci, bili bi se mnogo lakše sporazumjeli, a ovako su sredovječni teoretičari našli pobrkane pojmove o »modus« i »tonus«, pa onda valjda ni sami nijesu razumjeli, što su htjeli reći. Još ih manje možemo mi razumjeti.

Sreća naša, da imamo mnogo originalnih paleografskih kodeksa raznih škola i vjeran prijepis u modernom crtavlju od Gvida iz Arezzo, pa možemo proučavati i sa najvećom vjerojatnošću otkriti ne samo točan napjev već i ritmičko izvađanje. Kolika su sreća za nas ovi paleografski kodeksi, može razumjeti samo onaj, koji pozna nepremostive poteškoće i tolika neriješena pitanja grčke teorije: svi pisci i teoretičari ne pomažu, kada nemamo obilato origi-

² Meibon: »Antiquae musicae auctores VII: Aristoxenos, Euclides, Nikomachus, Alipius, Gaudentius, Bacchius, Aristides, Marcianus a Capella — 1652.

nalnih napjeva. Ovdje je još i ta nesreća, što nam ni ti malobrojni napjevi nijesu ritmički jasni, pa se muzikolozi ne slažu. Radi toga ni sve nam točke grčke teorije nijesu jasne.

2. Koralna muzikologija.

Najzaslužniji muzikolog za crkveno koralno pjevanje jest njegov organizator Sv. Grgur I. Veliki (590—604), koji je, kako veli njegov životopisac Ivan dakon: »In domo Domini more sapientissimi Salomonis, propter compunctionem dulcedinis antifonarium centonem cantorum studiosissimus nimis utiliter compilavit«. ³

On je u mladosti bio kao svaki rimski plemić poučen u glazbi. Na brdu Celijo pretvori rođeni dom u benediktinski samostan i uredi crkveno pjevanje i liturgiju u njemu. Kao papinski Legat u Carigradu praktično upozna sve vrline bizantinske i grčke glazbe te razliku od pjevanja rimske Crkve, pa poslije kao Papa preuredi isto, kako veli isti životopisac, gdje gdje skraćujući, dodajući ili promjenjujući, da se tomu savršenom djelu dive svi vijekovi i nastoje još danas barem djelomično nasljedovati.

Sv. Beda Venerabilis (673—735) napiše: »De arte metrica«, a glasoviti opat u Tours i prijatelj — savjetnik Karla Velikoga Alkuin († 804) prvi govori o 8 načina (octoechos: 4 autentična i 4 plagalna).

Aurelianus Reomensis († 857) u prvom dijelu »Musica disciplina« donša bez posebnog kritičkog duha izvadke nauke o ritmu Boecija, Sv. Bede V., Viktorina, Kasiodora i Alkuina; drugi mu je dio dragocjen, jer nam tumači tadašnji način izvođenja koralna.

Remigius iz Auxerre (9. vj.) bio je profesor dialektike i glazbe na Palatinskoj školi u Reimsu za vrijeme Karla Čelavoga. Za porabu svojih učenika komentira djelo Martianus a Capella: »De nuptiis philologiae«.

Mnogo je glasovitiji njegov kolega Hucbald iz Sv. Amada (840—930) sa djelima: »Scholia Enchiridis«; »Musica Enchiridis«; »Liber de harmonica institutione«; »Commemoratio brevis« i t. d. Iz njegovih djela saznajemo, da su u to doba počeli jednoglasnu koralnu melodiju pjevati dvoglasno u kvintama dotično kvartama, kako hoće Riemann, i nazvali »Organum«, što je njima bilo izvanredno ugodno: »Sic enim duobus aut pluribus in unum canendo, modesta dumtaxat morositate, quod suum est hujus meli, videbis nasci suavem melodiam ex hac sonorum commixtione«. ⁴ Na drugom mjestu: »Veruntamen modesta morositate edita, quod suum est maxime proprium, et concordia diligentia procurata, honestissima erit cantionis varietas«. ⁵

³ Vita S. Gregorii — Lib. II. c. 6.

⁴ Ench. c. 13.

⁵ Schol. Ench.

A to je bio početak propadanja koralnog ritma i ujedno uzrok kašnjeg iznakaženja koralne melodije. U ostalom višeglasno se pjevanje spominje već u 6. vijeku kod Barda u Engleskoj, koji su imali prvo gudalačko glazbalo Chrotta (Crwth, Crowd, Crouth), koju himnopisac Venantius Fortunatus (oko 609) nazivlje britanskim glazbalom: »Chrotto britanna canit«.

Usavršitelj glazbenog pisma i crtovlja Gvido iz Arezzo (995—1050) napravi pravu revoluciju u razvitku glazbe, pa ga isti papa Ivan XIX. (1026) pozove u Rim, da na njemu pokuša tu svoju novu metodu, što sjajno nakon malo lekcija uspije. Svojim djelima nastoji riješiti koralno pjevanje okova grčke teorije — posebno u dijelu o načinima — u koje ga bijahu stavili Boecije i slijedeći teoretičari, pa zadržā tradicijskih 8 načina. To čini u djelima: »Micrologus de disciplina artis musicae«; »Regulae rythmicae«; »Aliae regulae de ignoto cantu«; »Epistola de ignoto cantu«; »De modorum formulis« i t. d. iz paleografskih kodeksa u novo crtovlje.

U isto doba živi Hermanus Contractus († 1054) u Reichenu, pjesnik, skladatelj, glazbeni pisac te Aribo Scolasticus († 1054), profesor na katedralnoj školi u Frisingen. U »De musica« komentira Gvida iz Arezzo, ali ga svaki put nije dobro shvatio. Vilim, opat u Hirschau († 1094), napiše veliko djelo o glazbi »De musica et tonis« te mnogo učini za koral i liturgiju.

3. Mensuralna i općenita muzikologija.

U XII. i XIII. vijeku sve obuze mensuralna glazba i njezina teorija. Johannes de Garlandia piše »Introductio musicae« i »De musica mensurabili«; Walter Odington († iza 1330) u »De speculatione musicae« prvi spominje razlog konsonanci velike i male terce u odnošaju 4:5 dotično 5:6 pozivom na pitagorin Kommas 80:81. Riemann također misli, da je Odington prvi, koji govori o konsonanci velike i male terce.⁶

Jedan od prvih doktora glazbe, engleski franjevac Simeon Tunstede († 1369) napiše »Quatuor principalia musicae«.

U ovo doba Franco de Colonia (Franco Teutonicus) u »Compendium discantus« dokazuje proti Franco iz Pariza (»Ars cantus mensurabilis«), da je prelaz od kvarte samo slučajna disonanca.

Marchettus de Padua u »Lucidarium musicae planae« (1274) i »Pomarium musicae mensurabilis« (1309) govori o vrstama mjere $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{6}{8}$, $\frac{9}{8}$, što se obično pripisuju Filipu iz Vitry (Philippus de Vitriaco), inače vrijednom glazbeniku i teoretičaru, biskupu u Meaux († 1361). Kako su obojicu smatrali velikim glazbenicima, najbolje svjedoči madrigal Pavla iz Firence: »Svatko hoće postati Philippotus ili Marchettus« (Diminutivni izrazi za Filip i Marko).

⁶ Riemann: »Geschichte der Musiktheorie« (str. 159 i 197).

Englez Johannes de Muris napiše oko godine 1340 do 1350 najtemeljitiije teoretsko djelo srednjeg vijeka »Speculum musicae«, koje se čuva u dva sveska u pariškoj biblioteci. Djelo je u sedam knjiga: 1. Općenito o glazbi (76 poglavlja); 2. Nauk o prelazima (125 poglavlja); 3. Glazbena proporcija (56 poglavlja); 4. Konsonanca i disonanca (51 poglavlje); 5. Glazbena nauka starih po Boeciju (52 poglavlja); 6. Crkveni načini i solmizacija (113 poglavlja); 7. Mensuralna glazba — Diskant (45 poglavlja).

Hernicus de Zeelandia, jedan od prvih nizozemskih kontrapuntističara, napiše oko 1400. traktat »De musica«.

Prosdocinus de Beldomandis, profesor filozofije u Padovi, pisac o mensuralnoj glazbi, napiše proti Marchettus de Padua »Tractatus musicae speculativae« (1425), gdje ga nazivlje većim skladateljem nego teoretičarom, koji hoće nove nauke teoretično kao dokazane poučavati. God. 1410. napravi enharmonično-hromatičku ljestvicu od 17 dijelova, kako je kašnje učio Englez John Hothby († 1487).

Jedan od najglasovitijih muzikologa svojeg doba, koji je prvi uveo nešto kritike i opaske u glazbenu povijest sa Glareanom, bio je skladatelj i teoretičar Belgijanac Johannes Tinctoris († 1511), od kojega nam je sačuvan prvi glazbeni leksikon. Među ostalim napiše: »Liber de natura et proprietate tonorum«; »De notis et pautis«; »Super punctis musicalibus«; »Liber de arte contrapuncti«; »Complexus effectuum musices«.

Uz Tinctorisa možemo pribrojiti kao najvrsnije muzikologe onog doba: Gafurius († 1522), Glarean († 1563), Zarlino († 1590), Franchinus Gafurius (Gafori), profesor glazbe na sveučilištu u Paviji, napiše među ostalim: Thoericum opus musicae disciplinae; Practica musicae sive musicae actiones in IV libris; Angelinum et divinum opus musicae i razne skladbe. Glarean (Heinrich Loris), okrunjeni pjesnik od Maksimilijana I. (1512), dosta doprinese razvitku nauke o harmoniji, na čemu je već radio Gafurius, a u »Dodecachordon« teoretski raspravlja o 12 crkvenih načina (mjesto 8), što je inače već bilo u praksi kod Engleza. Gioseffo Zarlino, franjevac iz Chioggia, je najveći muzikolog-teoretičar svojeg doba te još danas uvažen kao svestrani duboko misleći glazbeni naučenjak. On je otac nauka o harmoniji. Među ostalim uz veliki cijeli glas $c:d=8:9$ uvede mali cijeli glas $d:e=9:10$ (Comma pythagoricum vel enharmonicum 80:81), velika terca postane konsonanca i lako shvatljiva.

Michael Praetorius († 1621) jest veoma važan skladatelj i muzikolog, čije djelo u tri dijela »Syntagma musicum« još i danas privlačuje glazbene učenjake. U prvom dijelu (1615) govori o instrumentaciji 17. vij.; drugi je veoma interesantan dio »De organographia« (1619) sa slikama u »Theatrum instrumentorum seu Sciagraphia« (1620) kao i treći teoretski (1619). Praetorius i A. Kircher († 1680.) »Musurgia universalis sive ars consoni et dis-

soni«; »Phonurgia nova«) upotrebljavali su dosta kritike u svojim historičko - glazbenim djelima.

Međutim nastanu velike promjene u crkvenoj i svjetovnoj glazbi. Polifonija sa Palestrinom († 1594) postigne svoj vrhunac savršenstva i počne pomalo opadati; koral sa medicijским izdanjem zadobi posljednji smrtonosni udarac, jer mu isto skрати i bez sistema iznakazi napjev. (Ritam je nažalost i onako u glavnom već bio počeo propadati od Hucbaldovih vremena.)

Renesansa zavlada u kazalištu i crkvi monodijskim stilom, kojemu Caccini († 1618) podade smjernice u predgovoru za »Nuove musiche«. U jednu riječ: skoro svuda zavlada dekadencija i stagnacija osim u kazališnoj glazbi, koja također prođe razne teže i lakše krize.

I u ovo tužno doba po crkvenu glazbu nade se muževa, koji su jakim glasom grmili na tu zapuštenost kao na pr. benediktinac Jumilhac u djelu »La science et la pratique du plein-chant« (1674). a benediktinac knez-opat u St. Blasius (Švicarska) Gerbert († 1793) sakupi i izda mnoga dotadašnja povjesna i teoretska djela o koralu u dva djela: »De cantu et musica sacra a prima ecclesiae aetate usque ad praesens tempus: »Scriptores de musica sacra«.

U isto vrijeme J. F. Rameau († 1764) usavrši Zarinov nauk o harmoniji te se pravom može i on nazvati ocem harmonije; J. J. Fux († 1741) kontrapunkt »Gradus ad Parnassum«, preveden na više jezika i dugo vremena u cijeni i uporabi.

J. Matthews († 1764) je bio vrstan pjevač, dirigent, operni skladatelj i muzikolog te je kao takov napisao nebrojena kritična djela na pr. Critica musica; De eruditione musica; Kern melodischer Wissenschaft; Der vollkommene Kapellmeister, Behauptung der himmlischen Musik aus den Gründen der Vernunft; Aristoxeni junioris phthongologia systematica; i t. d.

P. G. B. Martini, franjevac-konventualac u Bolonji († 1784) osim raznih skladba napiše uvažena djela: »Storia della musica«; »Esemplare ossia saggio fondamentale pratico di contrappunto«. Glasovit je njegov učenik, isto subrat-redovnik, P. S. Mattei, koji je bio učitelj Rossinija i Donizzettija.

4. Moderna Muzikologija.

Devetnaesti je vijek u svemu koraknuo bržim i većim korakom — osobito u drugoj polovici — i učinio, što nijesu mnogi vijekovi zajedno. To se je dogodilo i u muzikologiji. I ako nije dopro do savršenstva, udario je posve novim smjerom i pravom stazom, na kojoj je sada mnogo lakše raditi. Muzikologiju je izvukao iz teoretske ukočenosti i hladnog historičkog prikaza, a uzeo znanstveno proučavanje ne samo glazbe u sebi već glazbenih djela, glazbenog razvitka, koje je sve jedno s drugim najtjesnije povezano, jedno uplivalo na razvitak drugog tako, da i najestremniji glazbeni pokušaji nijesu preko noći nastali već se mogu hronološki i čisto esenci-

jalno međusobno povezati, kako razložito govori Dr. A. Adler.⁷ U tomu i sastoji dužnost muzikologije t. j. ne samo da otkrije glazbene ljepote kojeg djela već prikaže međusobni odnošaj, koji ga prije i kasnije s drugim vezuje, kao produkt svojeg doba, mjesta, skladataelja i dotične škole.⁸

Već Burney († 1814) i Forkel († 1818) počeli su modernije misliti uvidajući evoluciju u glazbi, pa su rade proučavali pojedine skladatelje i škole te njihov međusobni odnošaj. Još se više pomakne A. Dömmmer († 1905) sa svojim »Handbuch der Musikgeschichte«, koji nije najsretnije preuraden po Scheringu (1914).

Da se ovo lakše postigne, bila su od potrebe potpuna kritična izdanja pojedinih skladatelja te znanstveno proučavanje njihovog života, nauka i rada. To na isti način, kako se za povijest lijepih umjetnosti slikarstva i kiparstva zahtijevaju što potpunije zbirke originalnih slika i kipova.

Jedan od prvih, koji se je počeo baviti kritičnim izdanjima umotvorima bio je K. F. F. Chrysander (1826—1901). Već njegova disertacija: »Ueber das Oratorium« prigodom promocije za doktora filozofije (1852) dala je razumjeti, čemu misli svoje sposobnosti i sile posvetiti. Kao svrhu svog života odluči oživjeti neumrla Händelova djela, što mu do godine 1894. uspije u 100 svezaka. Morao je ne samo mnogo istraživati, konfrontirati i prepisivati, osobito u Engleskoj, nego je većinom sam note urezao i priredio za tisak. Njegovom se zaslugom osnuje u Londonu »Neue Händel-Gesellschaft«. Osim toga izdade nekoja Palestrinijeva djela, četiri oratorija Carissimi, sva djela Corelli (2 sveska) i tolike druge.

Kada su drugi opazili vrijednost ovakovih potpunih kritičnih izdanja, osnovala su se razna društva, većinom nacionalna, koja su počela takovim izdanjima.

Bach-Gesellschaft u Leipzigu izdade kod Breitkopf und Härtel od godine 1851—1900. sveukupna Bachova djela u 59 svezaka.

Dr. G. Adler u »Denkmäler der Tonkunst in Oesterreich« od godine 1894. izdade većinom stare austrijske glazbenike. Isto tako u Njemačkoj R. Liliencron († 1912) od god. 1892. a u Bavarskoj A. Sandberger od god. 1900.

U Engleskoj su već prije imali nacionalne glazbene zbirke, što je ponovno počela izdavati god. 1840. »Musical Antiquarian Society«. U Francuskoj su također već prije imali a novu im pobudu dade belgijanac Coussemaker sa potpunim izdanjem Adama de la Halle (1872), koji također nastavi Gerbertovu zbirku »Scriptores de musica sacra«.

Aubry († 1910) i J. J. Beck proučavali su trubadursko doba a Beck kani izdati potpuno izdanje trubadurskih popijevaka. Aubry je zaslužan paleograf posebno za sredovječno crkveno i

⁷ Dr. G. Adler: Metode der Musikgeschichte — str. 14.

⁸ Adler: Isto — str. 13.

svjetovno pjevanje: »Mélanges de Musicologie critique«; »La rythmique musicale des Troubadours«. Beck je među ostalim napisao: »Die melodien der Troubadours« 1908; »La musique des Troubadours«. Inače Francuzi imaju samo potpuna izdanja djela Rameau.

Na istom su polju radili i rade Nizozemci (Commer, Dr. Smijers), Poljaci (Cichocki, Surzinski), Skandinavci, Danci i Španjolci. Italijani su sami malo uradili (Alfieri, Torchi, Cesari i novo osnovano društvo »Raccolta nazionale delle nuove musiche italiane«) za to su im drugi pomogli a najviše Nijemci, koji su otkrili i od tamo prenijeli dragocjene originale kao na pr. F. X. Dr. Haberl (1840—1910), koji otkrije skoro sva djela Palestrine i kritično izdade kod Breitkopf und Härtel i isto tako dobar dio Orlando Lassus (Magnum opus musicum). Ujedno sa Schrems nastavi sa izdanjem »Musica divina« (Annus secundus-u četiri sveska klasične polifonične glazbe), čiji je prvi dio (Annus primus — isto u četiri sveska) izdao god. 1853—61 Dr. K. Porske (1794—1861), koji je velike usluge učinio znanstvenom glazbenom istraživanju. Fr. Witt osnuje god. 1868. njemačko društvo »Sv. Cecilije«, kojemu je svrha bila širenje: a) koralā; b) crkvene pobjevke; c) dostojnog orguljanja; d) klasične i nove polifonije; e) instrumentalne glazbe. Poslije Wittove smrti Dr. Haberl preuzme predsjedništvo »Sv. Cecilije«. Pretražujući archive nade u sjemeništu Frisingen jedan autentični primjerak medicejskog koralnog izdanja. Pomisli, da je to Palestrinijevo djelo pa kao takvo predloži Sv. Kongregaciji Obreda a ova udijeli Fr. Pustet 30 godišnji privilegij tiskanja. God. 1900, kada je isticao rok privilegija, Sv. Kongregacija ponovno ne udijeli, jer su koralni znanstveni nauci po Somesmeškim Benediktincima tako napredovali, da je medicejsko izdanje od koralnih učnjaka bilo osuđeno i kao iznakaženo djelo u ropotarnicu zabačeno. Uzalud ga je Dr. Haberl branio sa svojim uvaženim, na više jezika prevedenim djelom, »Magister choralis« i drugim polemičkim spisima.

Znanstvenom istraživanju i kritičnom izdanju Palestrinijevih djela mnogo doprinese prvi veći Palestrinijev životopisac J. Baini († 1844) u »Memorie storicocritiche della vita e delle opere di Giovanni Pierluigi da Palestrina«. Djelo nije bez netočnosti, koje su radi njegov auktoriteta zavele tolike glazbene povjesničare.

R. G. Kieseweter († 1850), veoma izobražen muzikolog, pisao je o najstarijoj grčkoj glazbi i teoriji znanstveno i razumijevanjem kao u najmodernijim glazbenim pitanjima. Većinom se je bavio sredovječnom glazbom na pr. Der neuen Aristoxener zerstreute Aufsätze; Ueber die Oktave des Pythagoras; Die Musik der Araber; Guido von Arezzo, sein Leben und Wirken.

F. J. Fétis († 1871) je bio čovjek izvanrednih glazbenih sposobnosti, što usavrši ustrajnim marom i radinošću, kojemu ima puno zahvaliti glazbena znanost: historička, teoretska i filozofska. Napisao je nebrojeno skladba i još više djela o glazbi, a najvažnije je:

»Bibliographie universelle des musiciens et bibliographie générale de la musique« (8 knjiga). I ako je djelo radi svoje veličine i do tada još ne otkrivenih dokumenata u čemu god nepotpuno ili netočno, ipak je još dan danas najsjeglurniji izvor posebno za sredovječnu glazbenu povijest i za noviju talijansku, francusku i nizozemsku.

Fétis je prvi, koji je dao povoda novom smjeru muzikologije. To se je možda slučajno dogodilo nego li iz njegove dalekovidnosti. Mjesto leksikonskog pregleda cijelog svojeg glazbeno-historičkog materijala zahtijevalo je društvo, koje je imalo proširiti njegovo djelo, da to nešto znanstvenije prikaže. Tada on prvom izdanju »Biographie universelle des Musiciens« nadoda (1837—43) predgovor »Résumé philosophique de l'histoire de la musique«. Svoje misli vodilje prikazuje na slijedeći način:

»Razumio sam zakone svih glazbenih sistema, koji su naizmjenice podavali različiti smjer umjetnosti. Dodirne točke ovih sistema, uzroci njihovog razilaženja, i oni susljedujućih se preobraženja, potreba nekog stalnog reda u načinu, kako se ova preobraženja događaju, sve mi se je ovo prikazalo pod vjerojatnim oblikom, gdje se to mora promatrati. Otkrio sam dobre i zle strane svih teorija, svih metoda, i povijest svih glazbenih revolucija nije mi se više pričiniła nego potrebit rezultat nekih plodnih principa, koji neprestano uplivaju bez znanja onih istih, koji se s njima služe«.

Savremeni i nasljedni muzikolozi nijesu upravili ovim jedino-pravim smjerom, jer su nedostajale potrebite pretpostavke: cjelokupna izdanja barem važnijih glazbenika i drugih historički podaci o njihovu životu i radu, koji nam mnogo toga razjašnjuju, u vezu stavljaju i naravnu nasljednost — razvitak otkrivaju.

Ch. E. H. de Coussemaker († 1876), pomoćnik Fétisov u »Revue musicale«, posveti se posebno proučavanju sredovječne glazbe i glazbenih spisa, pa nastavi Gerbertovu zbirku »Scriptores de musica medii aevi«. Napiše mnoga druga djela na pr. »Memoire sur Hucbald; Histoire de l'harmonie au moyen-age; Les harmonistes des XII et XIII. siècles; Johannes Tinctoris tractatus de musica«.

Iste godine 1876. preminu A. W. Ambros, nećak prije spomenutog R. Kieseweter, profesor glazbe na sveučilištu u Pragu a kašnje prijestolonasljednika Rudolfa u Beču. Osim česke nacionalne opere »Bretislav a Jitka« napiše razna muzikološka djela, od kojih je najvažnije »Geschichte der Musik« u četiri sveska (peti je sa glazbenim primjerima izdao poslije njegove smrti na temelju njegovih bilježaka O. Kadé). Djelo je doživjelo više izdanja u priredbi važnih muzikologa. Najsavršeniji je treći svezak, gdje proučava glazbu nizozemske škole te nije u tom jednostavni povjesničar nego pravi muzikolog, koji kritički promatra razvitak, upliv, odnošaj i karakteristiku pojedinog velikog glazbenika.

R. Wagner († 1883) nije bio samo veliki filozof, pjesnik, skladatelj i reformator dramske glazbe već i dubokomisleći mu-

zikolog, kako svjedoče njegovi spisi: *Das Judentum in der Musik; Ueber das Dirigieren; Ueber die Bestimmung der Oper; Ueber Schauspieler und Sanger i t. d.*

R. Eitner († 1905) je zaslužan glazbeni povjesničar posebno za 16. i 17. vijek. Njegovom se zaslugom osnuje u Berlinu »Gesellschaft fur Musikforschung« sa revijom »Monatshefte fur Musikgeschichte«, čiji je bio urednik od godine 1869—1904, gdje je izdao mnoštvo muzikalno-bibliografskih djela.

Svjetskim muzikolozima možemo pribrojiti Slovenca Dr. Josipa Mantuani, koji se je muzikologiji posvetio i u stranom svijetu priznanje dobio i našeg F. Ks. Kuhača († 1911), koji je ne samo sabrao i harmonizirao, dosta jednostavno, mnoštvo narodnih jugoslavenskih popijevaka već napisao nekoliko specijalnih studija o glazbi, glazbalima i glazbenim običajima južnih Slavena.

Najmodernijem shvaćanju muzikologije i naćinu rada mnogo su doprinijele dugotrajne znanstvene polemike na temelju znanstvenog istraživanja o koralnim pitanjima. Na čelu ovoga stajala je i još danas glavnu riječ vodi benediktinska škola u Solesmes (Sabl-sur-Sarthe u Francuskoj).

Prvu pobudu koralnim proućavanjima podade opat Guéranger sa »Institutions liturgiques« (1840—41). Njihov je zanos svaki dan rastao, jer su po Evropi nalazili različite paleografske kodekse koralnog pjevanja, posebno u St. Gallen, Einsiedeln, Chartres, Montpellier, pa ih u Fac-simile izdavali u »Paléographie musicale«. U II. i III. knjizi reproduciran je introit »Justus ut palma florebit« iz 200 različitih rukopisa svih škola, doba i krajeva te se dokazala potpuna medusobna identičnost, a razlika od medicejsko-pustetova izdanja. Na temelju ovih kodeksa proućavali su svim znanstvenim metodama duh koralnog pjevanja i otkrili ga sa svakog gledišta posebno teksta, napjeva i ritma. Rezultat je bio u potpunoj opreci sa medicejskim izdanjem.

Glavni su vodići ove škole pokojni Dom. Pothier, čije je glavno djelo »Les melodies gregoriennes«, prevedeno na razne jezike, te njegov suradnik i nasljednik Dom Mocquereau (r. 1894), koji je izdao mnogo djela o koralnim pitanjima na pr. *Le nombre musical gregorien ou Rhythmique gregorienne; L'art gregorien, son but, ses procedes, ses caractères.*

Imali su uzdržavati silne borbe sa jakim protivnicima kao što su Gevaet, Houdard, Dechevrens. F. A. Gevaert (1828—1908), vrijedan skladatelj i još glasovitiji muzikolog, direktor konservatorija u Brüssel poslije smrti Fetisa, obori se svim silama i sposobnostima ne samo na ritam koralnog pojevanja nego i na tradiciju, koja reorganizaciju tog pjevanja pripisuje Sv. Grguru I. V., hoteći raznim nagadanjima, mogućnostima i dosta nategnutim svojevolumnim zakljućivanjima dokazati, da se radi o Grguru II. ili III. Među ostalim napiše: *Histoire et theorie de la musique de l'antiquite; La melopee antique dans le chant de l'eglise latine; Les origines du chant liturgique i t. d.*

G. L. Houdard (1860—1913), skladatelj i jednostrani koralni paleograf, mensuralista, napiše: *L'art dit Grégorien d'après la notation neumatique*; *Le rythme du chant dit Grégorien*; *L'évolution de l'art musical et l'art Grégorien*; *La richesse rythmique musicale de l'antiquité*; *La question Grégorienne en 1904*; *La cantilène Romaine* i t. d.

A. Dechevrens D. I. (1840—1912), glavni pobornik mensuralnog ritma u koralu, napiše: *Du rythme dans l'hymnographie latine*; *Études de science musicale*; *Composition musicale et composition littéraire* (o koralnom ritmu): *Les vraies mélodies grégoriennes*.

Svi se ovi, i ako međusobno razložni, slažu u tomu, da je koralni ritam mensuralistički a ne slobodan, kako uči solemska škola.

Dr. P. Wagner, profesor muzikologije na sveučilištu u Fribourgu, bio je član Vatikanske komisije za priredbu službenih koralnih izdanja pod Dom Pothier-om. I on je svojevrсни mensuralista. Napisao je više koralnih djela: *Ursprung und Entwicklung der liturgischen Gesangsformen bis zum Ausgange des Mittelalters*; *Neumenkunde*; *Elemente des gregorianischen Gesanges* i t. d. God. 1901. osnuje na sveučilištu u Fribourgu višu školu za znanstvena i praktičnu koralnu nauku »Gregorianische Akademie«.

Solemski pobornici ne ostadoše nikomu dužni već proturadom na temelju znanstvenog proučavanja oslabiše sve ili potpuno uništiše sve argumente protivnika. Dom Pothier i Dom Mocquereau nadoše mnogostruku pomoć u Braći i sumišljenicima kao što su Morin: »*Le véritables origines du chant grégorien*« 1896; Brambačh: »*Gregorianisch*« Leipzig 1895. (Protiv Gewaert). Rimski su sumišljenici počeli izdavati »*Rassegna gregoriana*«, gdje su surađivali Respighi, Baraglia, Casimiri, benediktinac Dom P. Ferretti, današnji predsjednik više papinske glazbene škole u u Rimu i profesor za koralnu znanost i drugi.

Kako su solemski benediktinci znanstveno dokazali svoju teoriju, i ako nijesu još ni danas sve pojedinosti potpuno razjašnjene, to je Pijo X. u svojem glasovitom »*Motu proprio*« o crkvenoj glazbi od 22. studenoga 1903. i dekretom Sv. Kongregacije Obreda od 8. siječnja 1904. obligatorno uveo za cijelu Crkvu tradicionalni koral, dopuštajući do službenog izdanja uporabu solemskih izdanja. Dom Pothier bi imenovan predsjednikom te komisije, koja neumornim radom glavno završi i izda do godine 1912.

U ovim je pitanjima bilo dosta trzavica radi narodnog prestiža (Francuzi i Nijemci) i trgovačkih interesa. U samoj komisiji nijesu se u svim pitanjima slagali. Radi svega toga Sv. Kongregacija Obreda uzme k sebi nastavak izdavanja novih koralnih dijelova, pa pomalo nastavi izdanjem istih. Sadašnji je referent na Sv. Kongregaciji Obreda za koralna pitanja prije spomenuti P. Ferretti. Da nakladnicima ne bude krivice, ona sama najprije izdaje autentično vatikansko izdanje a onda opunovlašćuje druge nakladnike za pre-tiskavanje. Ni ovo ne zadovoljava njemačke nakladnike, jer belgi-

janac Desclée, nakladnik Solesmes-a, tiska sa solemskim olakšavajućim znakovima, pa većina rade kupuje ove, pošto im to olakšava trud i podaje lakšu jedinstvenost zbora.

Kaše se: »Roma locuta, causa finita«, pa se je to najjasnije obistinilo u pitanju koralnog pjevanja: iza papinskog rješenja medijsko je izdanje predano povijesti.

5. Savremena muzikologija.

Vidjeli smo, kako je F é t i s (1837) sa uvadanjem filozofske metode podao muzikologiji novi i pravi smjer. C h r y s a n d e r je prihvatio i u predgovoru »Jahrbücher für musikalische Wissenschaft« (Povijest, nauk o glasovima [akustika], estetika, I. sv. 1863) kratko, sočno prikazao duh i svrhu muzikologije.

H u g o D r. R i e m a n n (1849—1919) je jedan od najuniversalnijih glazbenih istražitelja, kojemu glazba mnogo i mnogo duguje a dosta i muzikologija kao profesoru na sveučilištu u Leipzigu (1901) i direktoru novoosnovanog glazbenog zavoda »Cellegium musicum« (1908). God. 1902. izdade »Die Aufgaben der Musikphilologie«, gdje glazbu nazire kao jezik i stoga muzikologiju proučava kao koju drugu jezičnu znanost. (Za glazbu svih doba: 1. Označivanje teksta; 2. Prijepis istog u današnji čitalački oblik; 3. Istraživanje njegovog sadržaja). Najglavniju važnost podaje nauci o fraziranju, što su Grci zvali Melopeia (Nauk o sastavu napjeva). Po njemu bi proučavanje napjeva imalo biti posljednja i glavna svrha muzikologije.

Napisao je nebrojena povijesna i pedagoška djela, od kojih je najvažnije: »Handbuch der Musikgeschichte«.

Najzaslužniji je za pravu glazbenu znanost profesor muzikologije na bečkom sveučilištu (od 1898 a prije u Pragu od 1885) Dr. G v i d o A d l e r (r. 1855). God. 1884. osnuje sa Chrysander i Spitta »Vierteljahrschrift für Musikwissenschaft« a sam napiše uvodni članak: »Umfang, Methode und Ziele der Musikwissenschaft«, gdje među ostalim raspravlja, kako se za označivanje kojeg novonadenog glazbenog djela postupa kao sa novonadenim ostancima slikarske ili kiparske umjetnosti, t. j. po dobi, obliku i t. d.

Svojim dugotrajnim znanstvenim radom na sveučilištu još i danas odgaja muzikologe a i tomu je veoma mnogo doprinjeo, da se glazbena znanost cijeni kao i druge filološke znanosti: nemanje je vrijedno proučavanje doba Sv. Grgura V. ili Palestrine nego li Pindara ili Danta i isto tako Bacha, Händela, Haydna, Mozarta, Beethovena i Wagnera nego li Göthea ili Schillera.

Glavna su njegova muzikološka djela: »Der Stil in der Musik« (1912) i »Methode der Musikgeschichte« (1919).

Pitanje je stila od neizmjerne historičke i znanstvene vrijednosti. »Ono je sublimat svih teoretskih i historičkih istraživanja i zaključivanja. Mi još ne poznamo niti djelomično doba promjenâ stila; usavršenje; doba cvata i dekadence pojedinog stilskog doba i škola. Sada smo u položaju, da to možemo istražiti, jer imamo skoro potpuna kritična izdanja velikih glazbenika.«⁹ Za historičko

⁹ Dr. G. Adler: »Der Stil in der Musik« (Predgovor).

stilsko proučavanje podaju potrebitu vezu povjesnog razvitka i posredstvo vrsti i oblika također djela drugog i trećeg reda. Nijesu tvorci stila samo heroji, »oci« stilske vrsti, kako se pogriješno tvrdi od jednog priručnika do drugog, nego su u povijesti glazbe često »mali« glazbenici, čija imena nijesu krupno tiskana ili uopće ispuštena u priručnicima glazbene povijesti, koji doprinášaju kamenčice za stilsku zgradu, dok ju velike povjesne ličnosti zaključuju, krune... Stil kojeg doba, škole, umjetnika ili djela ne nastaje slučajno kao jednostavni slučajni izražaj tu ulazećeg umjetničkog shvaćanja nego se temelji na zakonima bivanja, rasta i pada organskog razvitka.¹⁰

U prvom svesku su izašla prva dva dijela o stilu: Principi i vrste stila. Treći dio »Periode glazbenog stila« još nije izdao, jer, kako veli u predgovoru novom djelu »Methode der Musikgeschichte« još treba potanjih istraživanja, koja jedinac jedva da može.

U ovom novom djelu razlaže, u čemu sastoji muzikologija i praktično upućuje u način znanstvenog rada. Općeniti dio dijeli: 1. Predmet i zadaća povijesti glazbe; 2. Granice i dioba p. g.; 3. Postavljanje problema; 4. Problem nužde; 5. Predupiti i analogije glazbeno-historičke metode; 6. Izvori p. g.; 7. Pomoćno polje i pomoćne znanosti.

U drugom se dijelu bavi kritikom stila: 1. Temelj i dokazanje postupka proučavanja; 2. Postupak proučavanja; 3. Označivanje doba; 4. Označivanje mjesta; 5. Označivanje auktora; 6. Međusobna zavisnost i protivštine u promatranju povjesnog razvitka.

U prvom poglavlju: »Predmet i zadaća povijesti glazbe« prikazuje u kratko svoj poznati nacrt sistema muzikologije (Musikwissenschaft). Dva su glavna dijela:

I. Historički (Povijest glazbe prema dobama, narodima, carstvima, zemljama, okruzima, gradovima, školama, umjetnicima).

A. Glazbena paleografija (Semeiografija — pismo).

B. Historičke (Svrstanje glazbenih oblika).

C. Zakoni (Grundklassen):

1. Kako se nalaze u umjetničkim djelima pojedinog doba;

2. kako ih razumiju i poučavaju teoretičari dotičnog doba;

3. kako izgledaju u umjetničkoj izvedbi.

II. Sistematski (Postavljanje najviših zakona u pojedinim granama glazbe).

A. Istraživanje i dokazivanje istih u

1. harmoniju (glasovi);

2. ritam (vrijeme);

3. melodiju (odnošaj glasova i vremena).

B. Estetiku i psihologiju glazbe:

1. Prispodoba i ocjena te njihov odnošaj sa primajućim subjektima;

2. mnoštvo pitanja, koja su neposredno ili posredno združena.

C. Glazbena pedagogika i didaktika:

¹⁰ Dr. Adler: lb. str. 13.

1. Općenit nauk o glazbi;
2. nauk o harmoniji;
3. nauk o kontrapunktu;
4. nauk o kompoziciji;
5. nauk o instrumentaciji;
6. metode pouke pjevanja i udaranja.

D. Istraživanje i prisposobljavanje u službi etnografije i folkloristike.

Pomoćne znanosti historičkog dijela: Općenita povijest sa Paleografijom, Hronologija, Diplomatika, Bibliografija, Nauk o bibliotekama i arhivama, Povijest literature i filologija, Povijest liturgija, Povijest mimike i plesa, Biografistika i statistika glazbenih društava, zavođa, izvedba i t. d.

Pomoćne znanosti sistematskog dijela: Akustika i matematika, Fiziologija (osjećaj glasova), Psihologija, Logika (glazbeno mišljenje). Gramatika, metrika i poetika, Pedagogika, Estetika i t. d.

Uz Dr. Adlera predavaju na bečkom sveučilištu Dr. Lach, Dr. Dietz, Dr. Fischer, Dr. Orel. Ovaj posljednji predava ove godine: »Die liturgischen Grundlagen der Musik des Mittelalters«.

U Berlinu na »Friedrich-Wilhelms-Universität« drže znanstvena predavanja i praktične vježbe: Dr. Sachs, Dr. J. Wolf, Dr. Albert i neki drugi.

U Münchenu na »Ludwig-Maximilians-Universität« predavao je prošli semestar Dr. A. Sandberger: a) Geschichte der Instrumentalmusik, nach Beethoven, b) Einführung in die Musikwissenschaft, c) Musikwissenschaftliche Uebungen.

U Freiburgu (i. B.) na »Albert-Ludwigs-Universität« predaju Dr. Gurliitt i Dr. Bessler: a) Von Dufay bis Josquin (burgundische, italienische, englische und deutsche Musik des 15. Jahrhunderts), b) Heinrich Schutz und sein Zeitalter, c) Einführung in die musikalische Analyse und Stilkritik auf geschichtlicher Grundlage (mit Uebungen), d) Collegium musicum (praktično za pjevanje i udaranja).

U Königsbergu je lani Dr. Müller-Blattau predavao: »Musikgeschichte des Kirchenliedes« i držao »Orgelkurs«.

U Münsteru na »Westfälische-Wilhelms-Universität« Dr. Fellerer i Prof. Volbach: »Praktische Einführung in die Musikwissenschaft«.

U Baselu Dr. Nef: a) Die Sinfonien Beethovens, b) Bestimmen musikalischer Kunstwerke, c) Collegium musicum (Praktische Uebungen mit Stilerläuterungen).

Na »Cyrilo-Methodějske Fakultě Bogoslovecké v Olomouci« predaje oba ova semestra Dr. S. Martina: a) Stručny přehled dějin liturg. zpěvu od dob najstarich až do reformy pap. Pia X., b) Uryvky z dějin liturg. zpěvu u Čechách a na Moravě.

Na Srpsko-Pravoslavnom Bogoslovnom Fakultetu u Beogradu predavao je u zimskom semestru honorirani Profesor Kosta Manojlović: a) Osmoglasnik (crkveno pevanje), b) Strano pjenje.

Na katoličkom sveučilištu u Fribourgu (Švic.) spomenuti Profesor Dr. P. Wagner predaje razna pitanja iz crkvene glazbe kao što su: Povijest koralnog pjevanja, Povijest polifonije, O Palestini, Crkvenoglazbena estetika, Crkveno-glazbeno zakonodavstvo, Glazbena paleografija, Mensuralna glazba, Povijest umjetne crkvene glazbe i razna druga crkvenoglazbena pitanja, koja opet posebno obrađuje u »Gregorianische Akademie«.

Kao najvažnija ustanova na polju crkvene muzikologije važi i jest »Scuola Pontificia superiore di musica sacra« u Rimu. Glavna joj je svrha znanstveno i praktično gojenje koralnog pjevanja. Predsjednik je škole P. P. Ferretti, benediktinski opat, jedan od najvrsnijih koralnih auktoriteta. On predaje sve predmete, što se odnose na koral i praktične vježbe: Povijest, paleografija, ritmika, estetika i teorija koral. Glazbenu koralnu izobrazbu upotpunjuju druga predavanja iz crkvenoglazbenog zakonodavstva (Mo. Dr. Manari), općenite i specijalne povijesti glazbe (Mo. E. Dagnino, vrstan muzikolog), polifonije (Mo. Casimiri, najbolji sadašnji palestrijanac, muzikolog za doba klasične polifonije i interpretator na svjetskim turnejama). Ako se netko ne želi potpuno posvetiti koralnim pitanjima, može za svoju glazbenu izobrazbu kao glavni predmet izabrati orguljanje (Mo. Dr. Manari, virtuoz i koncertista) ili kompoziciju (Mo. C. Dobici, Mo. Casimiri i jedan od najboljih živućih talijanskih crkvenih skladatelja Mo. L. Refice).

U novembru 1926 osnovan je u Parizu privatni fakultet glazbe. Svrha mu je podati sveučilišnu glazbenu izobrazbu mladeži, koja za tim čezne, pošto na državnim Sveučilištima nije to dostatno priskrbljeno. Glavnu je inicijativu podao Leon Vallas te oko sebe okupio oko dvadesetak profesora iz redova skladatelja, reproduktivnih umjetnika, glazbenih naučenjaka i kritičara. U programu je opća glazbena teoretska izobrazba te tako nije u protivnosti sa praktičnom glazbenom izobrazbom na konservatorijima. Podučava se povijest glazbe, glasovira, violine, komorne glazbe, orgulja, instrumentacije, pjevanja te posebnih glazbenih doba i stilova, poredbenu povijest glazbe, savremenu povijest, glazbenu pedagogiku, estetiku, kritiku i žurnalistiku.

U Jugoslaviji još ne opstoji na nijednom Sveučilištu — u koliko mi je poznato — stolica za glazbenu znanost. Stolice su obično na filozofskim fakultetima, ali ih ima i na bogoslovnim, gdje se specijalnije bave crkvenom glazbom, a da u isto vrijeme ne zapuštaju svjetovne. U ostalom glazbena je znanost jedna i do 16. vijeka nijesu bile ni odijeljene: nije moguće govoriti o jednoj a da ne zađemo u djelokrug druge. Kako kod nas nema još dubljeg razumijevanja za glazbenu znanost a pojedinac to može postići na stranim Sveučilištima (kao na pr. uvaženi naš oratorijski skladatelj Prof. Dr. Božidar Širola), to je bez sumnje moglo praktičnije i korisnije osnovati te stolice na Rkt. Bogoslovnim Fakultetima u Zagrebu i Ljubljani te na Srpsko-Pravoslavnom u Beogradu: to je mladeži ne samo korisno već i potrebno, a njima k tomu milo.